

Et vondt minne

Av Jørn H. Thomesen
Nestformann Drammen Sjømannsforening

Med DS Binna, tilhørende Fred Olsen, tok jeg min fyrbøttertid. Det var en Fredrikstad type, med kjelene på dekk og en såkalt Fredrikstad dampmotor som hovedmaskin. Grunnen til at det ble kalt dampmotor, var dampens gang gjennom maskinen. Fra Ht. til lavtrykk og gjennom porter til fortetteren.

DS Binna gikk hovedsakelig rundt til forskjellige byer i nordsjøbassenget. Dette var i femtiårene og det jeg kan erindre var at det ofte var urolig vær.

En natt gikk vi fra Skien med flere hundrede tonn cellulose som dekkslast. Vi var ikke før kommet ut i Langesundsfjorden før huskestuen begynte.

I dårlig vær hadde oljepumpen som var en Eureka stempeloljepumpe en tendens til å stoppe. Den kunne også gjøre det i fint vær, men det var sjelden.

Alle gangene den stoppet, fikk jeg den igang igjen, faklet brennerne og fyrte som før. Den ene gangen, etter å ha fått pumpen den til å virke, kjørte jeg oljen rett på den glødende slaggen som lå i fyrgangene. Det burte stygt, hele fronten av kjelene vibrerte kraftig. Vi fikk jo rensset opp i ildrørene på den måten.

Mellem hver gang pumpen stoppet, satt jeg midt i båten og holdt meg fast. Likefuldt ble jeg dyvåt av vannet som kom inn i sprekkene mellom dørene og karmene.

8-12 vekten hadde donkeymannen og jeg. Normalt når vi gikk av vakt og til dagrummet vårt, var det høyrøstet snakk og fleip. Kommet inn i dagrummet ser vi det sitter en matros ved radioen.

- Hold kjeft! roper han.
- Hva er det, spør vi.
- Hold kjeft! kommer det igjen.

Det var redningsaksjonen av båten Elfrida av Trondheim som foregikk. Den var lenger nede ved Ryvingen Fyr. Det ble en større redningsaksjon hvor flere båter deltok. Dette pågikk en god stund, hvor lenge kan jeg ikke si, da vi var opptatt av radioen.

Så kom meldingen fra kapteinen:

- Nå går vi rundt. Takk for all bistand.

Da var det første gangen matrosen snakket med oss.

- Ombord der var broren min!

Ryggen frøs til is da, det var vanskelig å si noe.

Så var det å komme seg på lugaren. Kort tid etter tok en bråttsjø og slo inn skottet til dagrummet og utgangsdøren til lugarene. Nok engang ble vi våte. Da været roet seg igjen, så vi at stålskottet til dagrummet hadde flyttet seg 45 mm. Av dekkslasten var der intet igjen.

Efter det jeg mener å huske, fant de Elfrida dagen etter med bunnen i været. *Ingen overlevende.*

På Internett har vi funnet:

D/S ELFRIDA, et tragisk 50-årsminne.

Trondhjemsbåten ELFRIDA, b. 1926, 2600 t.dw. på reise Arkangelsk-Danmark med trelast, kantret og sank 10. desember 1959 ca 35 n.m. SW av Lista i en real førjulstorm. Det blev dagen før sendt nødmeldinger om øyeblikkelig assistanse da maskinrommet blev vannfylt og skipet i ferd med å kandre. Da fartøyer kom frem, fant de skipet med bunnen i været, flåte og 3 livbåter var alle tomme. 21 mennesker mistet livet i denne tragiske hendelsen.

Storparten av mannskapet kom fra min mors hjemtrakter i Trøndelag, og jeg husker at det var mye skriving i avisen (Adressa) i tiden etterpå.

I ærbødighet,
Einar O. Onsøien,
Formann NSS-Ø.

D/S ELFRIDA, et tragisk 50-årsminne.

Denne tragedien fra desember 1959 husker jeg meget godt - jeg var på den tid lankrabbe i 16 måneder for å avtjene min militære førstegangstjeneste ved Brigaden i Nord-Norge. Jeg hadde tidligere under min fartstid i NFDS, Trondheim (MS "Eling Jarl" og MT "Bruse Jarl" møtt sjøfolk som hadde seilt med akkurat denne trondheimsdamperen.

Senere, under skoleåret 1965-66 gjennomgikk jeg utvidet kurs i radiotelefoni ved Farsund Sjømannsskole. Vår inspirerende lærer var telegrafist Leiv Gabrielsen (født 1913) og siden 1945 ansatt ved Farsund Radio hvor han hadde sitt virke frem til pensjonering i 1976.

Da vi gjennomgikk prosedyrer for nødtrafikk, medbrakte Leiv Gabrielsen den aktuelle dagbok fra Farsund Radio hvor all trafikk i forbindelse med "Elfrida" var innført. Jeg husker at havaristens styrmann (ikke kaptein som hevdet av noen) hadde imponert alle på stasjonen med sin ekstremt rolige og disiplinerte væremåte mens han betjente damperens radiotelefonistasjon (altså ikke nødsender som noen skriver) helt til siste sekund. Styrmannen forlot sin post etter å ha "tøpet" telefonrøret slik at senderens bærebølge kunne høres så lenge det var strøm i batteriene, eller skuta fortsatt var flytende.

I 1990 utkom boken "Alltid fremad - Farsund Sjømannsforening 100 år". Bidragsyter med historisk materiale er også nevnte Leiv Gabrielsen. Jeg siterer hva han der beretter om "Elfridas" forlis:

"Peileapparat fikk vi først etter den tragiske ulykka da "Elfrida" forliste i Nordsjøen høsten 1959, og 20 sjømenn mistet livet. Ingen kyst- eller skipsstasjon kunne peile skipet, posisjonene vi mottok var 130 nautiske mil feil. Det siste vi hørte fra styrmannen som betjente radiotelefonen var : "Takk for all hjelp. Nå kantrer vi."

Forfatter ikke angitt.